

ภูมิปัญญาท้องถิ่น

๑. ประเภทของภูมิปัญญาท้องถิ่น

สาขาอุตสาหกรรมและหัตถกรรม (ผ้าทอไทลื้อบ้านวังลาว)

๒. ข้อมูลปราชญ์ท้องถิ่น

ชื่อ-สกุล (กลุ่มผ้าทอไทลื้อบ้านวังลาว)
ผู้ติดต่อ นางคำมา ลาวิชัย
ที่อยู่ ศูนย์ทอผ้าบ้านวังลาว บริเวณวัดวังลาว
หมู่ที่ ๔ บ้านวังลาว ตำบลเวียง อำเภอเชียงแสน จังหวัดเชียงราย

๓. ประวัติความเป็นมา

บ้านวังลาวตั้งอยู่ หมู่ที่ ๔ ต.เวียง อ.เชียงแสน จ.เชียงราย อยู่บนเส้นทาง เชียงแสน-แม่สาย ห่างจากสามเหลี่ยมทองคำ ไปประมาณ ๓ กิโลเมตร ราษฎรบ้านวังลาวส่วนใหญ่เป็นชาวไทยลื้อ

ไทลื้อ เรียกชื่อตนเองว่า ลื้อ หรือ ลือ หรือ หลือ กล่าวว่าไทลื้อมีถิ่นฐานเดิมอยู่ในเขตสิบสองปันนา และได้ถูกกวาดต้อนมาตั้งแต่ยุค เก็บผักใส่ซ้า เก็บข้าใส่เมือง จนได้ตั้งถิ่นฐานอยู่ในดินแดนล้านนาของประเทศไทยในปัจจุบันบริเวณจังหวัดเชียงราย พะเยา แพร่ น่าน ลำปาง ลำพูน และเชียงใหม่ การแต่งกายและลักษณะบ้านของไทลื้ออาจถือได้ว่าเป็นต้นแบบที่แสดงถึงเอกลักษณ์พื้นเมืองของชาวไทยล้านนาในปัจจุบันแบบหนึ่ง

ไทลื้อจะมีเอกลักษณ์ที่โดดเด่นในเรื่องการทอผ้า เสื้อผ้าของชาวไทลื้อจะมีการทอลวดลายที่บ่งบอกถึงฐานะทางสังคมของผู้สวมใส่ โดยผ้าของไทลื้อแยกออกเป็น ๒ ประเภทคือ ผ้าที่ใช้ในพิธีกรรมและผ้าสำหรับใช้ในครัวเรือน ผ้าที่ใช้ในครัวเรือน เช่น “ผ้าหม่ต่าก่าว” ที่ปัจจุบันหาคนทำไม่ได้แล้ว ต่าก่าวเป็นภาษาลื้อมี ๒ ความหมาย คือ (๑) เป็นชื่อลาย (๒) เป็นวิธีการทำ “ต่า” แปลว่า การทอ “ก่าว” แปลว่า การงัดไม้เพื่อที่จะใส่ลายขึ้นแล้วสอดให้เกิดลวดลาย ผ้าหม่ลายตาราง เรียกกันว่า “ผ้าหม่ตาแสง” หรือ “ผ้าหม่สีแป” หรือเรียกอีกอย่างว่า “ผ้าหม่ตาโค้ง” เป็นผ้าฝ้ายทอยกดอก สีที่นิยมคือ สีดำ แดง ขาว ทอให้เกิดเป็นลายตารางสีเหลี่ยมขนาดใหญ่ ลวดลายมีขนาดเล็กสีเหลี่ยมขนมเปียกปูน เป็นการทอที่ยากลายใหญ่ซับซ้อน ราคาแพง ปัจจุบันไม่นิยมใช้ แต่ก็ยังคงมีการทออยู่บ้าง

ผ้าที่ใช้ในการประกอบพิธีกรรม ตามความเชื่อ เช่น “ผ้าเช็ดหลวง” ลักษณะคล้ายตุ่ง ชาวไทลื้อจะทำผ้าเช็ดหลวงเพื่อถวายเช่นเดียวกับการถวายตุ่ง โดยแขวนไว้ในวิหาร สันนิษฐานว่าโครงสร้างและลวดลายของผ้าเช็ดหลวงนี้ สืบเนื่องมาจากความเชื่อดั้งเดิมของชาวไทลื้อก่อนที่จะมานับถือศาสนาพุทธ และได้นำมาปรับใช้ในพิธีกรรมการถวายทานเป็นพุทธบูชาเพื่ออุทิศให้แก่บรรพบุรุษ “ผ้าจีวรพระเจ้า” หรือ “ผ้ามณฉนะ” ทอถวายเป็นพุทธบูชาในช่วงเทศกาลออกพรรษา และในงานตั้งธรรมเทศน์มหาชาติ

ชาวบ้านวังลาวซึ่งแต่เดิมในครัวเรือนได้มีการทอผ้าสำหรับไว้ใช้ในครัวเรือน ต่อมาระบบผ้าจากโรงงานได้เข้ามาสู่ท้องตลาดทำให้การทอผ้าได้เริ่มหายไป จึงทำให้มีการรวมกลุ่มเพื่อฟื้นฟูวัฒนธรรมประเพณีการทอผ้าของไทยลื้อขึ้น ซึ่งมีสมาชิกให้ความสนใจในการสืบทอดกรรมวิธีในการทอผ้า และคิดลวดลายผาประยุกต์ตามรูปแบบใหม่ขึ้น ทำให้เริ่มเป็นที่รู้จักและยอมรับของผู้คนโดยทั่วไป ผลิตภัณฑ์ผ้าทอไทยลื้อบ้านวังลาว เช่น ผ้ารองจาน ผ้ารองแก้ว ถูย่าม ผ้าบุโต๊ะ ตุ่งใหญ่ ตุ่งเล็ก ทอด้วยความประณีต สวยงาม เนื้อผ้าดี สีไม่ตก

๔. ตัวอย่างผลิตภัณฑ์

